

Lillesand og Birkenes interkommunale renovasjonsselskap LiBir IKS
Birkelandsveien 164 (JE)
4790 LILLESAND

Deres ref.

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
2016/2264

Dato
28.05.2018

Oversendelse av tillatelse etter forurensningsloven til LiBiR IKS for mottak og deponering av syredannende gneis i egen deponicelle

LiBiR IKS har fått tillatelse til mottak og deponering av syredannende gneis i egen celle ved Knudremyr Renovasjonsanlegg på gitte vilkår. LiBiR IKS skal betale et gebyr på kr 36 200 for behandling av søknaden. Vedtakene om tillatelse og gebyrfastsettelse kan påklages til Miljødirektoratet innen 3 uker.

Vi viser til søknad fra Lillesand og Birkenes renovasjonsselskap IKS (LiBiR IKS) datert 31.08.17 om tillatelse til mottak og deponering av syredannende gneis og revidert søknad datert 06.11.17.

Bakgrunn

LiBiR IKS fikk 22.08.17 tillatelse til utvidet deponiareal og økt ramme til 80 000 tonn forurensede masser til deponi pr år. Bakgrunnen for økningen var behov for å ta imot større mengder forurensede masser lokalt. LiBiR IKS søker nå, med bakgrunn i at de har fått tillatelse til økte rammer, om å ta imot syredannende bergarter ved deponiet. Det er ikke søkt om spesifikke mengder, men LiBiR IKS forholder seg til rammen i gjeldende tillatelse.

I Lillesandsområdet er det et stort problem med berggrunn som består av syredannende gneis, som ved eksponering for luft og vann gir sur, metallholdig avrenning som kan medføre betydelig skade i vann og vassdrag for vannlevende organismer. Problemet er størst i forbindelse med sprengning av berggrunnen. Dette har vært en kjent problemstilling i mange år. Utbyggere i kommunen har hatt store utfordringer med disponering av slik sprengstein da det ikke vært noen godkjente mottak i området. LiBiR IKS mener at det er behov for et lokalt mottak som kan håndtere syredannende gneis på en miljømessig forsvarlig måte.

LiBiR IKS samarbeider med Norges Geotekniske Institutt (NGI) om kartlegging av problemet og kvalitetssikring av metode for deponering.

Gneisen skal deponeres i en egen avgrenset celle på deponiet. Det skal gjennomføres basiskarakterisering av alle masser som leveres til deponicellen. Det skal etableres dobbel bunnetting i tråd med kravene i veileder om bunn- og sidetting av deponier (TA-2095/2005). Massene skal deponeres lagvis med syrenøytraliserende materiale. Sigevannet skal samles, og behandles ved behov, før det ledes videre til kommunalt nett. Det skal etableres miljøovervåking av sigevannet fra cellen.

Saksgang og offentlig høring

Søknaden har blitt sendt til Lillesand og Birkenes kommuner på en begrenset høring. Ingen av kommunene har kommet med høringsuttalelser. Kommunene ble vurdert som viktigste høringsparter i denne saken, og særlig Lillesand kommune som eier av avløpsreanseanlegget som mottar sivevann fra deponiet.

Fylkesmannen har vurdert det slik at det ikke var behov for en høring til allmenheten, eller naboer, da søknad om utvidet deponiareal var på høring 03.02.17. Det kom ingen innspill eller kommentarer til denne søknaden i 2017.

LiBiR IKS fikk oversendt utkast til tillatelse til gjennomsyn 04.05.18, med frist for tilbakemelding 18.05.18. LiBiR IKS har ikke sendt inn kommentarer.

Fylkesmannens vurderinger

Generelt

Ved avgjørelse av om tillatelsen skal gis og ved fastsetting av vilkårene, har Fylkesmannen lagt vekt på de forurensningsmessige ulempene ved tiltaket, sett i sammenheng med de fordelene og ulempene som tiltaket vil medføre.

Vi vil understreke at all forurensning fra avfallsanlegget isolert sett er uønsket. Selv om utslippene er innenfor de fastsatte utslippsgrensene, plikter avfallsanlegget å redusere utslippene så langt dette er mulig uten urimelige kostnader. Det samme gjelder utslipp av komponenter det ikke uttrykkelig er satt grenser for gjennom særskilte vilkår.

Denne tillatelsen kan senere endres i medhold av forurensningsloven § 18. Endringer skal være basert på skriftlig saksbehandling og en forsvarlig utredning av saken. En eventuell endringssøknad må derfor foreligge i god tid før endring ønskes gjennomført.

At forurensningen er tillatt, utelukker ikke erstatningsansvar for skade, ulemper eller tap forårsaket av forurensningen, jf. forurensningsloven § 56.

I tillegg til de krav som følger av tillatelsen, plikter bedriften å overholde forurensningsloven og produktkontrollloven samt forskrifter som er hjemlet i disse lovene. Enkelte av forskriftene er nevnt i tillatelsen. For informasjon om øvrige regler som kan være aktuelle for bedriften, viser vi til www.regelhjelp.no.

Brudd på utslippstillatelsen er straffbart etter forurensningsloven §§ 78 og 79. Også brudd på krav som følger direkte av forurensningsloven og produktkontrollloven, samt forskrifter fastsatt i medhold av disse lovene, er straffbart.

Vurderinger av søknaden

Det har vært et kjent problem i mange år at berggrunnen i Lillesandsområdet består av syredannende gneis. Berggrunn som gir sur avrenning ved sprengning og eksponering for luft og vann ansees som forurenset grunn, jf. forurensningsforskriften kap. 2. Det er kommunen som er myndighet for å kreve og godkjenne tiltaksplaner ved bygging og graving i forurenset

grunn. Det har vært mange slike tiltaksplaner i Lillesand kommune, da mange mye av berggrunnen i kommunen består av syredannende gneis. For å forenkle saksbehandlingen har kommunen utarbeidet retningslinjer i kommuneplanen for håndtering av denne type stein. Kommunen har satt grenseverdier for hva som kan regnes som «ren stein», hva slags stein som kan håndteres lokalt på tiltaksområdet og hva slags stein som må leveres til deponi. Det har vist seg at flere av prosjektene som har fulgt godkjente tiltaksplaner likevel har ført til skadelig sur avrenning til vassdrag. Kommunen har derfor kommet til at retningslinjene ikke har vært gode nok. Det har bl.a. kommet frem at også berggrunn med lavt innhold av svovel kan være svært reaktiv og medføre sur avrenning. Lillesand kommune jobber nå med å etablere nye og strengere retningslinjer som sannsynligvis vil medføre en strengere praksis for hvilken type masser som kan benyttes i tiltaksområdet. Dette kan igjen bety at mer steinmasser må leveres til et godkjent deponi. Det er ingen godkjente deponier i nærområdet for deponering av syredannende berggrunn. Fylkesmannen er kjent med at det finnes et anlegg på Hamar som har fått tillatelse i 2017, i tillegg er det NOAH Langøya og Borge i Fredrikstad som har tillatelse. Dette indikerer et stort behov for et lokalt deponi for å unngå unødig transport.

Vi mener at det er en stor fordel å etablere et godkjent mottak for syredannende bergarter hvor det er god kontroll på avrenning og som gjennomfører en grundig miljøovervåking. Dersom kommunene tillater å legge stein med potensiale for syredannelse på mange små lokaliteter/tiltaksområder vil det stor fare for at fyllingene vil lekke i årevis og kan skade vannforekomstene. Dette kan potensielt ødelegge mange vannforekomster i kommunene, spesielt Lillesand kommune, da denne type berggrunn er vanlig i store deler av kommunen. Erfaringsmessig er det vanskelig for kommunen å følge opp tiltaksplanene over lang tid, noe som også støtter opp under å etablere et godkjent mottak.

Fylkesmannen har basert vilkårene i tillatelsen på NGI-rapportene *Identifisering av syredannende bergarter. Veileder for Miljødirektoratet*. M-310/2015 og *Miljødirektoratet. Deponering av syredannende bergarter. Grunnlag for veileder*. M-385/2015. Her er det gitt føringer for hvordan bergartene skal håndteres og hvilke tiltak som må gjennomføres for å hindre sur avrenning.

Det er viktig med god kontroll ved mottak av masser. Masser som inneholder syredannende berggrunn må holdes atskilt fra andre masser som skal til deponiet og må så raskt som mulig legges i egen celle for syredannende bergarter. På grunn av potensiale for sur avrenning må derfor mellomagring av slike masser utenfor deponicellen unngås. Det er viktig å ha kontroll på avrenningen fra deponicellen og vi stiller derfor krav om dobbel bunn- og sidetetting slik at vannet kan samles opp for eventuell behandling og overvåking. For å få minst mulig skadelig sigevannsdannelse er det viktig å drifte deponicellen på en god måte. Overflatearealet til cellen bør derfor være minst mulig noe som innebærer dype deponiceller fremfor celler med stor utstrekning. Andre tiltak kan være rask tildekking av masser for å hindre inntrengning av vann.

Det er forventet at sigevann fra slike masser vil ha potensiale for lav pH med høyt innhold av metaller dersom ikke det gjøres tiltak. Lav pH fører til at bl.a. aluminium får en tilstandsform (labilt aluminium - LAI) som kan være dødelig for bl.a. fisk ved at aluminium klogger på gjellene. Det viktig at pH holdes høyt nok til å sørge for at LAI avgiftes og aluminium felles ut,

slik at nivået er trygt for akvatiske organismer. For å unngå skadelig avrenning er det derfor viktig med tilsats av pH-regulerende materiale. I søknaden er det beskrevet en lagvis oppbygging av deponiet med syredannende masser og nøytraliserende masser. En slik oppbygging vil øke pH i sigevannet og på den måte forebygge avrenning av surt metallholdig vann. Det er viktig at alt vannet fra deponicellen samles opp, og at LiBiR IKS har god kontroll på vannkvaliteten. Sigevannet fra cellen for syredannende bergarter må holdes atskilt fra øvrig sigevann fra deponiet. I søknaden er det lagt opp til kontinuerlig overvåking av pH og ledningsevne i tillegg til øvrig overvåking av sigevannet. Dersom sigevannet ikke har tilfredsstillende kvalitet må det renses, eller det må gjennomføres andre tiltak, før det ledes til kommunalt nett. Det er viktig å sette av areal nedstrøms deponicellen til rensing av sigevann. Vi gjør oppmerksom på at kommunalt renseanlegg vurderes som en sårbar resipient og alle påslipp må derfor vurderes ut fra avløpsrensaneanleggets funksjon. Det er derfor viktig at sigevannet fra deponicellen ikke ødelegger for driften av kommunens renseanlegg eller medfører høye metall/miljøgiftnivå i slammet fra renseanlegget.

Fylkesmannen vil kreve at LiBiR IKS utarbeider et eget overvåkingsprogram for cellen for syredannende bergarter. Erfaringsmessig har ikke de syredannende bergartene fra området inneholdt radioaktive stoffer, men LiBiR IKS er likevel ansvarlig for å dokumentere at det som er deponert ikke er radioaktivt og gir radioaktiv avrenning. Øvrig sigevannsovervåking fortsetter som tidligere. Fylkesmannen vil kreve at LiBiR IKS foreslår aksjonsgrenser for metaller og pH, og eventuelt andre miljøskadelige stoffer som måles i sigevannet fra cellen. Aksjonsgrenser vil si en maksimumsverdi (eller minimumsverdi) som krever gjennomføring av ytterligere tiltak.

Fylkesmannen mener at det er svært viktig at de ansatte har god kompetanse på fagområdet syredannende bergarter. Vi har i tidligere tillatelse stilt krav om kompetanse om forurensede masser, men mottak og håndtering av syredannende bergarter krever ytterligere spesialkompetanse. De ansatte ved deponiet må ha tilstrekkelig kunnskap om massene som tas inn, kompetanse til å vurdere egenskapene til de miljøskadelige stoffene i massene og spredningsevne gjennom deponiet og videre i sigevannet.

LiBiR IKS må ha gode rutiner for å fortløpende vurdere miljøovervåkingsresultatene og for å gjennomføre tiltak ved behov.

Vurdering av naturmangfoldloven og vannforskriften

Det omsøkte arealet er omfattet av gjeldende reguleringsplan for området, datert 08.09.04 og avsatt til avfallsplass. LiBiR IKS er grunneier.

I alle offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal rettsprinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12, jf. § 7 legges til grunn for beslutningen. Disse prinsippene ble vurdert grundig i forbindelse med behandling av søknad om utvidet deponiareal i 2017. Det er ingen nye momenter i denne søknaden som krever ytterligere vurderinger av naturmangfold jf. § 8-10 og vi viser derfor vår vurdering i tillatelse datert 22.08.17.

I henhold til naturmangfoldloven §§ 11 og 12 skal tiltakshaver dekke kostnadene ved å hindre eller begrense eventuelle skader på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter. Vi anser det som sannsynlig at tiltaket kan

medføre forurensning, spesielt med tanke på påvirkning av sigevann, og har derfor satt krav om avbøtende tiltak som søker skal bekoste. Naturmangfoldlovens § 12 sier at man for å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet må ta utgangspunkt i driftsmetoder og teknikk som gir de beste samfunnsmessige resultater. Fylkesmannen har derfor satt krav til bl.a. dobbel bunntetting, oppsamling av sigevann, miljøovervåking m.m.

Rettsprinsippene i naturmangfoldloven ansees for øvrig å være ivaretatt gjennom de fastsatte vilkårene i tillatelsen.

Vannforskriften har som målsetting at alle vannforekomster skal oppnå god økologisk tilstand og god kjemisk tilstand innen 2021. Målsettingene i vannforskriften skal vurderes i forbindelse med fastsettelse av utslippstillatelser. Dette innebærer at myndighetene ikke kan gi tillatelse til et utslipp som forringer vannkvaliteten i resipienten.

LiBiR IKS skal hvert år gjennomføre et grundig miljøovervåkningsprogram som inkluderer prøvetaking av overvann, grunnvann og sigevann, hvor også sigevann fra ny celle er inkludert. Sigevann fra deponiet ledes til kommunalt renseanlegg. Kommunalt renseanlegg vurderes som sårbar resipient.

Miljøovervåkningsprogrammet vil avdekke om deponeringen fører til endringer i sigevannskvaliteten og vannkvalitet i bekkefeltet. Fylkesmannen kan sette krav om lokal sigevannrensing dersom miljøovervåkingen viser at dette er nødvendig for å oppnå akseptabelt utslippskvalitet.

Hensynet til vannforskriften anses ivaretatt i denne tillatelsen.

Støy og støv

Støy og støv som følge av økt mottak av forurensede masser ble vurdert i tillatelse datert 22.08.2017. LiBiR IKS søker ikke om endringer i årlig ramme, eller om andre aktiviteter som medfører ytterligere støy eller støv.

Siden avfallsanlegget er lokalisert like ved avkjørsel til E18, vil trafikkøkningen ikke direkte berøre naboer. Anlegget har sånn sett en gunstig plassering i forhold til trafikkbelastning for naboer, både med hensyn på støy og støv.

Støy er regulert i tillatelsen og alle støyende aktiviteter ved anlegget regnes inn i totalbelastningen.

Konklusjon

Med de planlagte tiltak og fastsatte vilkår finner vi det forsvarlig å gi økt ramme for mottak, håndtering og deponering av forurensede masser.

Vedtak om tillatelse

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder gir LiBiR IKS tillatelse til mottak og deponering av syredannende gneis i egen celle på Knudremyr avfallsdeponi på gitte vilkår.

Tillatelse er gitt i medhold av forurensningsloven §§ 11, jf. §§ 18 og 16 og forskrift om gjenvinning og behandling av avfall, kapittel 9 om deponering av avfall § 9-7.

Underlag for tillatelsen

Følgende lover og forskrifter er særlig relevante for virksomheten:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven)
- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften)
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften)
- Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)
- Forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften)
- Forskrift om systematisk helse- og miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)

Vedtak om gebyr

Vi viser til varsel om gebyr i brev datert 02.03.18. Vi har ikke mottatt innspill på varselet og vedtar med dette et gebyr for behandling av søknaden i henhold til gebyrsats 5, jf. forurensningsforskriften § 39-4. Dette innebærer at LiBiR IKS skal betale et gebyr på kr 36 200.

Miljødirektoratet ettersender faktura med innbetalingsblankett.

Klageadgang

Vedtaket om tillatelse og vedtaket om gebyr kan påklages til Miljødirektoratet innen tre uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29.

En eventuell klage skal fremsettes for Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, jf. forvaltningsloven § 32.

Vi gjør oppmerksom på retten etter forvaltningsloven § 18, jf. § 19 til å se sakens dokumenter.

Kunngjøring

Fylkesmannen vil kunngjøre vedtaket om endret tillatelse på vår hjemmeside; [www.fylkesmannen.no/Aust- og Vest-Agder](http://www.fylkesmannen.no/Aust-og-Vest-Agder), og i Lillesandsposten. LiBiR IKS skal betale kostnader for kunngjøring i lokalavis, jf. forurensningsforskriften § 36-11, annet ledd.

Med hilsen

Ingunn Løvdal
(e.f)
miljøverndirektør

Veronica Skjævestad
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.
Saksbehandler: Veronica Skjævestad, tlf: 37 01 75 40

Kopi til:

Lindum Sør AS

Lillesand kommune

Birkenes kommune

Postboks 23

Postboks 115

4791

4795

LILLESAND

BIRKELAND

Vedlegg

- 1 Tillatelse etter forurensningsloven til LiBiR IKS for Knudremyr renovasjonsanlegg - mottak og deponering av syredannende gneis i egen deponicelle

Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven til Lillesand og Birkenes Renovasjonsselskap IKS for

Knudremyr Renovasjonsanlegg og for mottak og deponering av syredannende gneis i egen deponicelle

Tillatelsen er gitt i medhold av lov om vern mot forurensninger og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6, § 11 jf. § 16 jf. forskrift om gjenvinning og behandling av avfall kapittel 9 om deponering av avfall § 9-7. Tillatelsen er gitt på grunnlag av opplysninger gitt i tidligere søknader samt revidert søknad datert 06.11.17 samt opplysninger fremkommet under behandlingen av søknaden. Vilkårene framgår i dette dokumentet.

Virksomheten plikter fortløpende å etterleve nye krav i avfallsforskriften. Det samme gjelder eksisterende krav dersom det ikke er gitt spesifikt fritak gjennom denne tillatelsen

Denne tillatelsen erstatter alle tidligere tillatelser gitt for Knudremyr Renovasjonsanlegg. Tillatelsen gjelder fra dags dato.

Bedriften må på forhånd avklare skriftlig med Fylkesmannen endringer den ønsker å foreta i forhold til opplysninger gitt i søknaden eller under saksbehandlingen som kan ha miljømessig betydning. Dersom hele eller vesentlige deler av tillatelsen ikke er tatt i bruk innen 4 år etter at tillatelsen er trådt i kraft, skal bedriften sende Fylkesmannen en redegjørelse for virksomhetens omfang slik at Fylkesmannen kan vurdere eventuelle endringer i tillatelsen

Bedriftsdata

Bedrift	Lillesand og Birkenes Renovasjonsselskap IKS
Beliggenhet/gateadresse	Knudremyr,
Gårds- og bruksnr	30/127 – Lillesand kommune
Postadresse	Birkelandsveien 167, 4791 Lillesand
Kommune og fylke	0926, Lillesand, Aust-Agder fylke
Org. nummer (bedrift)	870934432
NACE-kode og bransje	90.020 Innsamling og håndtering av annet avfall
Deponikategori	2 (ordinært avfallsdeponi)
Kategori for virksomheten ¹	5.4

Fylkesmannens referanser

Arkivkode	Tillatelsesnr.	Anleggsnummer
2016/2264	2017.0619.T	0919.0015.01

Tillatelse gitt: 22.08.17	Endringsnummer: 1	Sist endret: 28.05.18
Ingunn Løvdal miljøverndirektør	Veronica Skjævestad seniorrådgiver	

¹ Jf Forurensningsforskriftens kapittel 36 om behandling av tillatelser etter forurensningsloven

Endringslogg

Endringsnummer	Endringer av	Punkt	Beskrivelse
1	27.04.18	1	Rammer; utvidet deponiareal og dato for søknad, tillatelse til syredannende bergarter, ikke radioaktive bergarter
1	27.04.18	3.0	Nytt vilkår; krav til mottak, deponering, sigevann, miljøovervåking m.m. for syredannende bergarter
1	27.04.18	3.4.2	Bunntetting; gjelder for celle med syredannende bergarter (presisering)

1 Rammer

Tillatelsen gjelder deponi på Knudremyr for ordinært avfall. Tillatelsen gjelder for ordinært avfall med separat deponicelle for farlig avfall som kan deponeres på deponi for ordinært avfall som er omfattet av kap. 9 i Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall. Tillatelsen er basert på et gjenværende totalt fyllingsvolum etter utvidelse av areal i 2017 på 400 000 m³ og avslutning av deponiet innen år 2023. Oppfyllingen av deponiet skal skje i henhold til egen oppfylgingsplan, jf. pkt 3.7.1. Deponiet er tillatt utvidet i henhold til søknad av 28.09.16 og tillatelse datert 22.08.17 og er avgrenset i areal jf. gjeldende arealplan etter plan- og bygningsloven, datert 08.09.04. (Endret; 27.04.18) Deponiet har høyeste tillatt oppfyltingspunkt på kotehøyde 80.

Tillatelsen omfatter også:

- Drift av sorteringsanlegg for mottak av avfall til sortering fra private husholdninger og bedrifter.
- Lagring av inntil 100 tonn farlig avfall i forbindelse med sorteringsanlegget.
- Inntil 7000 tonn slam og liknende til avvanning pr. år.
- Mottak og oppkutting av inntil 700 tonn hage/park-avfall pr år.
- Mottak av inntil 2000 tonn trevirke pr år.
- Mottak av inntil 300 tonn trykkimpregnert trevirke pr år.
- Mottak av inntil 80 000 tonn forurenset jord og liknende masser til deponering pr år, inkl. syredannende bergarter (se pkt. 3.0). (Endret; 27.04.18)
- Drift av papirsorteringsanlegg.
- Mellomlagring av utsorterte fraksjoner som skal gjenvinnes (dekk, glass, elektro osv.).
- Sortering og knusing av betong.

Tillatelsen gjelder ikke for radioaktive bergarter. (Endret; 27.04.18)

Ordinær driftstid:

Man-fre: 06.00 - 22.00, lør-søn: 07.00 - 22.00

2 Generelle vilkår

Punktene 2.1 og 2.2 trer i kraft når eventuelle konsentrasjonskrav er fastsatt ift. utslipp av sigevann/utslippskomponenter.

2.1 Utslippsbegrensninger

De utslippskomponenter fra virksomheten som er antatt å ha størst miljømessig betydning, er uttrykkelig regulert gjennom spesifikke vilkår i denne tillatelsen pkt. 3. flg. Utslipp som ikke er uttrykkelig regulert på denne måten, er omfattet av tillatelsen så langt opplysninger om slike utslipp ble fremlagt i forbindelse med saksbehandlingen eller må anses å ha vært kjent på annen måte da vedtaket ble truffet. Dette gjelder likevel ikke utslipp av prioriterte stoffer oppført i vedlegg 1. Utslipp av slike komponenter er bare tillatt dersom dette framgår

uttrykkelig av vilkårene i pkt. 3 flg. eller de er så små at de må anses å være uten miljømessig betydning. Det er lagt inn en ny oppdatert versjon av prioritetslisten i denne tillatelsen.

2.2 Overholdelse av grenseverdier

Alle grenseverdier skal overholdes innenfor de fastsatte midlingstider. Variasjoner i utslippene innenfor de fastsatte midlingstidene skal ikke avvike fra hva som følger av normal drift i en slik grad at de kan føre til økt skade eller ulempe for miljøet.

2.3 Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig

All forurensning fra virksomheten, herunder utslipp til luft og vann, samt støy og avfall, er isolert sett uønsket. Selv om utslippene holdes innenfor fastsatte utslippsgrenser, plikter bedriften å redusere sine utslipp, herunder støy og lukt, så langt dette er mulig uten urimelige kostnader. Plikten omfatter også utslipp av komponenter det ikke er satt spesifikke grenser for i denne tillatelsen.

2.4 Tiltak ved økt forurensningsfare

Dersom det som følge av unormale driftsforhold eller av andre grunner oppstår fare for økt forurensning, plikter bedriften å iverksette de tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økte forurensningsfaren, herunder om nødvendig å redusere eller innstille driften.

Dette gjelder for eksempel dersom gassanlegg eller renseanlegg for sigevann må tas ut av drift for kortere perioder med driftsproblemer.

Bedriften skal så snart som mulig informere Fylkesmannen om unormale forhold som har eller kan få forurensningsmessig betydning. Akutt forurensning skal varsles iht. pkt. 11.2.

2.5 Internkontroll

Bedriften plikter å etablere internkontroll for sin virksomhet i henhold til gjeldende forskrift om dette². Internkontrollen skal blant annet sikre og dokumentere at virksomheten overholder krav i denne tillatelsen, forurensningsloven, produktkontrollloven og relevante forskrifter til disse lovene. Bedriften plikter å holde internkontrollen oppdatert.

Bedriften plikter til enhver tid å ha oversikt over alle aktiviteter som kan medføre forurensning og kunne redegjøre for risikoforhold, jf. internkontrollforskriften § 5.

² Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter – forskrift av 06.12.1996 nr. 1127 (Internkontrollforskriften)

2.6 Sikring av anlegget

Deponiet og øvrige anlegg ved virksomheten skal være sikret mot adgang for uvedkommende og være utilgjengelig utenom deponiets åpningstider. Om nødvendig må hele avfallsanlegget inngjerdes.

3 Særskilte vilkår for deponering av avfall

3.0 Særskilte krav til mottak, mellomlagring og deponering av syredannende gneis i egen deponicelle (Nytt vilkår 27.04.18).

Kravene gjelder i tillegg til ordinære krav til deponering.

Mottak:

- Det er tillatt med mottak og deponering av masser som kan være syredannende og masser klassifisert som syredannende. Med syredannende masser menes alle masser fra bergarter som i kontakt med luft og/eller vann danner syre eller andre stoffer som kan medføre forurensning. Dette gjelder uavhengig av om syredannelsen skjer ved nøytral pH eller lavere. Det er en forutsetning at massene ikke kan klassifiseres som farlig avfall iht. avfallsforskriften kap.11 samt at øvrige mottakskriterier kan oppfylles.
- Det er ikke tillatt å ta imot radioaktive masser/bergarter.
- Det er ikke tillatt å ta imot masser/bergarter som klassifiseres som farlig avfall.
- Ved mottak må det foreligge en tilstrekkelig basiskarakterisering av steinmassene som inneholder en geokjemisk kartlegging og som en gir informasjon om avfallets utlekkingspotensiale på kort og lang sikt. Kartleggingen må gi informasjon om massenes syredannelsepotensiale og utlekkingspotensiale for tungmetaller. Karakteriseringen må være gjennomført av fagpersoner med god kompetanse innenfor fagfeltet.
- Personell på anlegget må ha tilstrekkelig kompetanse til å kunne vurdere basiskarakterisering og dokumentasjon som følger steinmassene.

Mellomlagring

- Syredannende bergarter skal ikke mellomlagres andre steder på anlegget i påvente av deponering.
- I unntakstilfeller kan masser for en kort periode mellomlagres på tett dekke, under tak, eventuelt tildekket av presenning e.l. for å begrense vanntilførsel.

Krav til deponering og tiltak for å redusere inntrengning av vann og luft

- Syredannende bergarter skal deponeres i en egen deponicelle.
- Deponicellen skal ha dobbel bunn- og sidetetting, jf. avfallsforskriften kap 9 vedlegg I, pkt. 3.2 og 3.3.
- Deponiet skal bygges opp i henhold til beskrivelse i søknad.
- Syredannende bergarter skal deponeres sammen med syrenøytraliserende materialer ved oppbyggingen av deponiet. Materialet skal tilfredsstillende mottakskriteriene i avfallsforskriften kap. 9, vedlegg II, pkt. 2.2, og pkt. 2.3). Det tillates ikke betong som

er forurenset med organiske miljøgifter pga. fare for mobilisering av miljøgifter til sigevann.

- Det er ikke tillatt å samdeponere syredannende bergarter med annet avfall som kan fremme oksidasjon.
- Deponicellen skal tildekkes med egnet materiale (som hindrer tilførsel av luft og vann) så raskt som mulig etter hver leveranse (med leveranse menes et avtalt prosjekt som leveres innenfor en rimelig tidsperiode). Tildekking gjennomføres på bakgrunn av risikovurdering.
- Overflatearealet på cellen skal begrenses mest mulig.

Sigevannshåndtering og miljøovervåking

- LiBiR IKS skal
 - samle opp alt vann fra deponicellen og skille dette fra øvrig sigevann. Sigevannssystemet skal tåle sur avrenning.
 - gjennomføre prøvetaking av sigevannet.
 - som et minimum etablere et sedimenteringsbasseng/fordrøyningsbasseng med tilstrekkelig oppholdstid som sørger for at metallpartikler o.l. felles ut før sigevannet ledes til kommunalt nett.
 - ta prøve av utfelt slam og levere dette på godkjent deponi.
 - utarbeide et miljøovervåkingsprogram som er representativt for avrenning fra syredannende bergarter og oversende dette til Fylkesmannen *innen oppstart av deponicellen*. Miljøovervåkingsprogrammet skal være tilstrekkelig for å avdekke eventuelle uakseptable utslipp fra deponiet til omgivelsene og kommunens renseanlegg. Overvåkingsprogrammet skal være i tråd med avfallsforskriften kap. 9, vedlegg III og Miljødirektoratets veileder TA 2077/2005 og skal i tillegg inkludere DOC, sulfat, aluminium (ulike fraksjoner), molybden, kobolt og antimon. LiBiR IKS må dokumentere at sigevannet (og slam) ikke inneholder radioaktive stoffer (som f.eks. uran).
 - måle pH og konduktivitet kontinuerlig. Ved behov må pH justeres før utslipp.
 - utarbeide aksjonsgrenser som angir hvilke nivåer av skadelige stoffer (f.eks. pH og metaller) i sigevannet som krever ytterligere tiltak. LiBiR IKS skal oversende forslag til aksjonsgrenser til Fylkesmannen innen oppstart.
 - gjennomføre tiltak for å redusere utslippet ved overskridelse av grensene.

Dersom Fylkesmannen finner det nødvendig kan vi pålegge at LiBiR IKS renser sigevannet i et eget renseanlegg før påslipp til kommunalt nett.

3.1 Avfall som kan deponeres

Tillatelsen omfatter deponering av avfall som oppfyller mottakskriteriene i avfallsforskriften, vedlegg II for ordinært avfall samt farlig avfall som kan samdeponeres med ordinært avfall.

Fra **1. juli 2009** er det ikke tillatt å deponere biologisk nedbrytbart avfall, jf. endring i avfallsforskriftens § 9-4 og kapittel 9 vedlegg II pkt. 1.2 bokstav d.

Fylkesmannen kan gi midlertidig dispensasjon fra forbudet i særlige tilfeller. Dette krever særskilt søknad fra deponieier.

Det er tillatt å deponere følgende typer avfall:

- **Ordinært avfall**
- **Farlig avfall: Totalt inntil 500 tonn pr år**

Det er tillatt å deponere farlig avfall som tilfredsstiller kravene i avfallsforskriften kap 9-6 b) og kriteriene i avfallsforskriftens vedlegg II, pkt 2.3.1 og 2.3.2. Disse kravene innebærer blant annet at det farlige avfallet må være stabilt, ikke reaktivt og ha lavere utlekkingspotensial enn grenseverdiene i vedlegg II pkt 2.3.1. I tillegg stilles det krav til pH og TOC.

Deponieier må se til at alt farlig avfall som tas inn på deponi har dokumentasjon på at det tilfredsstiller kravene nevnt over.

Deponieier kan søke om økt ramme for farlig avfall til deponi dersom den framtidige driften skulle tilsi at deponiet får økt behov for å ta imot denne type avfall.

Eks. på farlig avfall kan være:

Avfall fra sandblåsing som inneholder farlige stoffer (EAL 120116)

Kasserte utstyr som inneholder fri asbest (EAL 160212)

Asbestholdige isolasjonsmaterialer (EAL 170601)

Aske og slagg fra forbrenningsanlegg som inneholder farlige stoffer (EAL 190111 og 190115)

- **Gateoppsop**
- **Ristgods, silgods og sandfangavfall fra avløpsrensaneanlegg**
- **Avløpsslam som ikke tilfredsstiller kvalitetskravene for gjødselvarer**
- **Forurensede masser og forurensede muddermasser**
 - 80 000 tonn pr. år som tilfredsstiller krav ihht. pkt. 3.2b.
- **Overdekkingsmasser:**

Til endelig avslutning tillates det å ta inn dekkmasser som er egnet til formålet og som tilfredsstiller kravene til lett forurensede masser til deponi for inert avfall i avfallsforskriftens kap. 9, vedlegg II, pkt. 2.1.

Ved behov kan det benyttes lett forurensede masser som midlertidige overdekningsmasser. Massene må være spesielt egnet til formålet og ellers tilfredsstillende mottakskriteriene i vedlegg II. Se også krav ihht. pkt. 3.2b

3.2a Behandling av avfall før deponering

Alt avfall skal være behandlet før deponering jf. avfallsforskriften kap. 9, § 9-6. Deponiansvarlig må bl.a. vurderer om det er mulig å redusere volum og fare for forurensning før avfallet deponeres. Behandlingen skal sikre at avfallets innhold av organisk materiale ikke overstiger forskriftens krav til maksimum innhold og kriteriene i vedlegg II.

Avfall som lett kan materialgjenvinnes skal ikke deponeres.

3.2.b Særskilte krav til deponeringen

Farlig avfall

Farlig avfall som omfattes av denne tillatelsen til deponering, skal deponeres i egne celler avsatt til dette formål. Cellene skal være avmerket på kart. Avfallet skal være deklarerert i samsvar med bestemmelsene i avfallsforskriften kap. 11 om farlig avfall. Det skal være etablert rutiner som sikrer at deponiet fører kontroll med dette og at videre behandling av deklarasjonsskjemaer skjer på forskriftsmessig måte.

Deponering av ristgods og sand fra sandfang (EAL 190801/190802).

Avfallet skal være avvannet før deponering og overdekkes umiddelbart.

Deponering av gips

Gipsavfall skal deponeres i celler der det ikke mottas biologisk nedbrytbart avfall.

Deponering av asbest

Asbest skal deponeres i egen celle avsatt til dette formål. Samdeponering av asbestholdig avfall klassifisert som farlig avfall og annet asbestholdig avfall tillates. Avfallet skal være emballert ved mottak og leveranser skal som hovedregel være varslet. Mottatt avfall skal umiddelbart etter kontroll deponeres og overdekkes med hensiktsmessig materiale. Det skal ikke utføres noe arbeid på deponiet/cellen som kan føre til utslipp av fibre (f.eks. borer).

Deponering av slam fra oljeutskillere

Slam fra oljeutskillere må avvannes og komposteres før deponering i celler avsatt til farlig avfall.

Deponering av avfall fra sandblåsing som inneholder farlige stoffer

Mottatt avfall skal umiddelbart etter kontroll deponeres og overdekkes med hensiktsmessig materiale for å unngå støving. Deponeringen skal skje i celler der det ikke deponeres organisk avfall.

Deponering av forurensede masser (inkl. muddermasser)

- Det er ikke tillatt å deponere forurensede masser som overskrider grensen for farlig avfall, i henhold til avfallsforskriftens kap. 11, vedlegg 3. Grensen for innhold av farlig avfall for et utvalg av stoffer er angitt i vedlegg 2 i denne tillatelse (se øvre grense for tilstandsklasse 5).
- LiBiR IKS må inneha tilstrekkelig kompetanse om aktuelle miljøgifter i forurensede masser, inklusiv kompetanse om miljøgiftenes egenskaper, spredningspotensiale og kompetanse om renseanleggets funksjoner.
- Det må utarbeides en spesifikk risikovurdering for spredning og for human helse for hver leveranse av forurensede masser. I risikovurderingen må det fremgå om det er forsvarlig å deponere massene og hvilke nødvendige tiltak som eventuelt skal iverksettes for å deponere massene.
- Massene skal fortrinnsvis legges i separate celler på deponiet. Cellene skal kartfestes.
- Masser som inneholder fremmede skadelige arter skal håndteres i tråd med forskrifter, veiledere og retningslinjer som gjelder for dette.

3.3 Registrering og kontroll ved mottak av avfall

Alt avfall som deponeres skal registreres, loggføres og veies før deponering jf. § 9-12. Registreringen skal tilpasses myndighetenes krav til rapportering.

Det skal gjennomføres kontroll av alt avfall som mottas. Kontrollen skal avdekke om forskriftens bestemmelse om behandling av avfallet er oppfylt før deponering og om avfallets innhold er i strid med tillatelsen.

Etter at mottakskriteriene i vedlegg II er implementert i avfallsforskriftens kapittel 9, gjelder følgende tilleggskrav:

Mottakskontrollen skal minimum følge kravene fastsatt i vedlegg II eller eventuelle strengere krav satt i denne tillatelsen.

Alt avfall skal kontrolleres visuelt før og etter lossing og sammenliknes med dokumentasjonen fra avfallsprodusent. Den visuelle kontrollen skal gjennomføres slik at den kan avdekke eventuelle avvik mellom avfallets basiskarakterisering og det faktiske innholdet i den enkelte leveranse.

Det skal i tillegg tas stikkprøvekontroll med prøvetaking og analyse av avfallets sammensetning (testing). Stikkprøvekontrollen skal minst omfatte 1 av hver 100. avfallsleveranse ved deponiet iht. vedlegg II, punkt 1.4. Kravet til prøvetaking og analyse gjelder ikke restavfall fra husholdninger, kasserte gjenstander hvor det ikke er praktisk mulig å utføre prøvetaking og/eller analyser samt for enkelte typer inert avfall iht. vedlegg II, punkt 1.2a (for eksempel kassert glass, glassfiber, betong, murstein, ren jord og stein). Stabilt, ikke-reaktivt asbestavfall som ikke inneholder andre farlige stoffer er også unntatt fra dette kravet.

For øvrige typer farlig avfall som deponeres, skal stikkprøvekontrollen også omfatte analyser av avfallets utlekkingssegenskaper.

Prøvetaking og analyse av avfallet skal gjennomføres i samsvar med bestemmelsene i avfallsforskriften kap. 9, vedlegg II, punkt 3.

Bedriften plikter å føre en stikkprøvekontroll utover dette der det foreligger en mistanke om at avfallet som ønskes deponert kan inneholde farlig avfall eller annet avfall i strid med avfallsforskriften kap. 9 og denne tillatelsen.

Dersom det oppdages avfall som ikke tillates deponert, dokumentasjonen fra avfallsprodusent ikke er tilstrekkelig til å vurdere den opp mot mottakskriteriene eller mangler, skal avfallet avvises for deponering. All avvisning av avfall må meldes til forurensningsmyndigheten jf. vedlegg II, punkt 1.4.

Resultat av stikkprøvekontrollen skal oppbevares i minst 2 år. Resterende dokumentasjon på mottatt avfall, både for den enkelte leveranse (mengde, type og produsent), sammendrag av basiskarakterisering og eventuelt resultat av verifikasjon skal oppbevares i hele deponiets levetid, inkludert etterdriftsfasen. For forurenset jord gjelder kravet til oppbevaring av dokumentasjon ikke bare sammendraget av basiskarakteriseringen, men hele basiskarakteriseringen med risikovurderinger og analyseresultat.

3.4 Beskyttelse av jord og vann

3.4.1 Tiltak for å redusere sigevannsmengden

Minst mulig sigevann skal dannes i et deponi utover den vannmengden som trengs for å opprettholde en eventuell gassproduksjon. Det skal være størst mulig grad av oppsamling av det sigevannet som likevel oppstår.

Bedriften skal ha kontroll med innsig og inntrenging av grunn- og overflatevann og om nødvendig iverksette tiltak for å redusere vanninntrengningen til deponiet. Rent overflatevann fra tilstøtende arealer eller innsig av rent grunnvann skal ikke tilføres sigevannsnettet, men ledes separat utenom deponiet.

Det skal også sørges for kontroll med inntrengningen av nedbør i deponiet. Deponiets nedbørsfelt skal avgrenses ved midlertidig avskjæring av det aktive arealet som er åpent for deponering.

Oppsamlingen av sigevannet og effekt av tiltak for å redusere vanninntrengningen til deponiet skal dokumenteres gjennom overvåkingsprogrammet og vannbalanseberegninger.

3.4.2 Tiltak mot utlekking av sigevann

Deponier som skal drive videre etter 16. juli 2009 skal oppfylle kravene til bunntetting i avfallsforskriftens kap.9, vedlegg I, punkt 3.2 og 3.3.

For tidligere deponiceller, har Fylkesmannen innvilget dispensasjon fra kravene til dobbel bunntetting iht. vedtak av 31.08.04, jf. avfallsforskriften kap. 9 vedlegg I, punkt 3.4.

For omsøkt utvidet deponicelle (søknad av 28.09.16) og deponicelle for syredannende bergarter (søknad av 06.11.17) gjelder kravene til dobbel bunntetting i avfallsforskriftens kap.9, vedlegg I, punkt 3.2 og 3.3. (Endret; 27.04.18)

Det er en forutsetning at de metoder som benyttes for å etterkomme bunntettingskravene kan betraktes som BAT (beste tilgjengelige teknikker).

3.5 Sigevannshåndtering

Sigevann fra alle deponiceller som er i bruk til deponering av avfall og avsluttet deponiareal skal samles opp. Oppsamlingssystemet skal vedlikeholdes jevnlig for å hindre begroing og tilstopping, slik at dets funksjon opprettholdes.

Deponieier må gjøre en vurdering av sigevannet fra deponiet og øvrige virksomheter på anlegget.

Deponieier må vurdere:

- Nivået av prioriterte stoffer (se vedlegg 1 til denne tillatelse) i sigevannet (konsentrasjoner og mengder).
- Deponiets/anleggets sigevannsmengde og potensialet for avskjæring av overflatevann.
- Kommunalt avløpsnett/renseanlegg som defineres som resipient og mottaker av avfallsanleggets sigevann.
- Potensialet og behovet for rensing av sigevannet. Vurdere om deponiet kan oppnå bedre utslippskvalitet i sigevannet ved enkle rensemetoder.

Den driftsansvarlige skal behandle forurenset vann og sigevann som samles opp i samsvar med prinsippet om beste tilgjengelig teknologi (BAT) dersom dette er nødvendig for å oppnå forsvarlig utslippskvalitet.

Fylkesmannen vil kunne stille mer konkrete krav om rensing av sigevannet bl.a. dersom deponiets overvåkingsresultater skulle vise at det er nødvendig for å oppnå forsvarlig utslippskvalitet.

3.6 Deponigass

Bedriften skal ha regelmessig kontroll med diffuse utslipp av deponigass og gassuttaksanleggets effektivitet og om nødvendig iverksette avbøtende tiltak.

Deponigass skal samles opp for energiutnyttelse, alternativt fakling, fra alle deponiceller med signifikant gassproduksjon, både i drifts- og etterdriftsperioden. Oppsamlingsanlegget skal dimensjoneres, bygges og drives for et miljømessig optimalt gassuttak, tilpasset deponiets størrelse og forventet/beregnet gasspotensial. Eventuelt opphør må godkjennes av Fylkesmannen i forkant.

Oppsamling, behandling og utnyttelse av deponigass skal utføres på en slik måte at helse- eller miljøfare ikke oppstår.

3.7 Oppfylling og drift

3.7.1 Oppfylling

Oppfyllingen av deponiet skal gjennomføres etter en særskilt oppfyllingsplan for hele deponiets driftstid fram til avslutningen. Oppfyllingsplanen skal ha utgangspunkt i vedtatt reguleringsplan.

Utformingen av deponiet skal sørge for at stabiliteten i avfallsmassen og tilknyttede strukturer sikres samt at faren for setninger reduseres.

Avfallet skal deponeres i celler og slik at det areal som er i bruk blir så lite som mulig. Hver celle skal avsluttes og overdekkes før en ny celle påbegynnes iht. krav til trinnvis avslutning jf. vilkår 3.8.1.

Så lenge det deponeres nedbrytbart avfall på deponiet eller tidligere deponert avfall i samme celle bidrar til å opprettholde en gassproduksjon, skal oppfyllingen og driften legges til rette for en best mulig gassoppsamling og gassbehandling.

Deponiceller i bruk skal dekkes til jevnlig for at deponiområdet skal ha minst mulig åpent areal for å forhindre avfallsflukt.

Både komprimeringsgrad og frekvens på tildekkingen av avfallet må tilpasses avfallstype ift risiko for miljøulemper, betydning for deponiets gassproduksjon og klimatiske forhold og konkretiseres i bedriftens driftsrutiner.

Masser som benyttes til midlertidig tildekking av avfallet skal være egnet til formålet. For å hindre at det oppstår tette barrierer for vanngjennomstrømming nede i deponiet, må massene ha en høy permeabilitet.

Det skal foretas årlige registreringer og utbedringer av setninger i deponiet både under aktiv drift og i etterdriftsfasen.

3.7.2 Drift

Det skal være etablert prosedyrer og rutiner for drift, vedlikehold, kontroll og overvåking av deponiet i driftsfasen. Disse skal sikre at kravene i avfallsforskriften og denne tillatelsen overholdes.

Eventuelle endringer som foretas ved oppfyllingen av deponiet ift oppfyllingsplanen vedlagt søknaden, må varsles Fylkesmannen.

Brenning av avfall på deponiområdet er ikke tillatt.

3.8 Avslutning og etterdrift

3.8.1 Trinnvis avslutning

Før en celle avsluttes, skal bedriften ha vurdert og avklart med Fylkesmannen, hvor tett toppdekket skal være. Dersom det senere skal etableres en ny celle oppå denne cellen, skal denne kun midlertidig tildekkes med tette masser eller kunstig membran.

For celler som inneholder organisk avfall, skal utformingen av toppdekket sikre at det skjer en tilstrekkelig vanntilførsel til å opprettholde nedbrytningsprosessene i deponiet og oppsamling av produsert gass, samtidig som utvasking av avfallet begrenses til et minimum. Det skal legges til rette for biologisk metanoksidasjon i lekkasjepunkter og som supplement til ordinær gassoppsamling.

Celler uten organisk avfall, men med risiko for utvasking av forurensende stoffer, skal ha et toppdekke med et tettingslag bestående av 0,5-1 m leire med en hydraulisk konduktivitet på 1×10^{-9} m/sek eller lavere, eller en kunstig membran.

Toppdekke er her benyttet som en felles betegnelse for de lag med masser eller membraner som legges oppå avfallet etter at deponeringen har opphørt. Utformingen av toppdekket skal hindre erosjon og tilpasses etterbruken av arealene.

3.8.2 Endelig avslutning og etterdrift

Når omsøkt deponivolum er utnyttet eller tillatelsen ikke lenger har gyldighet, skal deponiet avsluttes med mindre det gis tillatelse til å utvide deponiet. LiBiR IKS har også ansvar for etterdrift av anlegg og installasjoner i minst 30 år etter avslutning.

Senest 1,5 år før avfallsdeponeringen skal opphøre, skal bedriften legge frem en plan for endelig avslutning og etterdrift. Planen skal blant annet omfatte et revidert overvåkingsprogram for vann og deponigass i etterdriftsfasen samt angi en endelig utforming og etterbruk av deponiet. Planen må ta høyde for etterfylling pga setninger og fortsatt drift av anlegg for behandling av gass og/eller sigevann.

Deponiet skal ha en konveks form. Toppdekket skal utformes iht. vilkår 3.8.1.

For celler avsatt til deponering av asbest, skal det endelige toppdekket være egnet til å hindre spredning av fibre. Det skal treffes hensiktsmessige tiltak for å begrense mulig bruk av området etter at deponiet er avsluttet, for å unngå at mennesker kommer i kontakt med avfallet.

Vekstsjiktet (dvs. øverste del av toppdekket) skal kun bestå av rene masser. Dersom arealet skal benyttes til jord- eller skogbruk, må vekstsjiktet være dypt nok til å tåle pløying eller annen jordbearbeiding.

Tilsåing/beplantning skal skje umiddelbart etter at et område er endelig avsluttet.

Før deponiet avsluttes og lukkes, skal Fylkesmannen varsles. Fylkesmannen skal gjennomføre en sluttinspeksjon på deponiet før det avsluttes iht. avslutningsplanen. På bakgrunn av sluttinspeksjonen kan Fylkesmannen fastsette ytterligere vilkår for avslutning og etterdrift.

Deponiet tillates ikke benyttet til boligformål før etterdriftsfasen er over.

3.9 Finansiell garanti og kostnadsdekning

Bedriften skal ha etablert en tilfredsstillende finansiell garanti eller annen tilsvarende sikkerhet for deponiet for å sikre at forpliktelsene som følger av denne tillatelsen, herunder kravene til nødvendige tiltak i avslutnings- og etterdriftsfasen, kan oppfylles. For øvrig vises det til veileder TA-2150/2006 om finansiell garanti for avfallsdeponier.

3.10 Kontroll og overvåking

3.10.1 Oversikt over deponiets utvikling og vannbalanse

Bedriften skal årlig lage en oversikt over deponiets utvikling som viser det areal som avfallet opptar, avfallsvolumer og avfallssammensetning, deponeringsmetoder, varighet av deponeringen og deponiets gjenværende kapasitet.

På bakgrunn av resultater fra øvrig overvåking, skal bedriften utarbeide et vannbalanseregnskap for siste kalenderår.

3.10.2 Meteorologiske data

Meteorologiske data skal samles inn på deponiet.

3.10.3 Overvåking av sigevann, overflatevann og grunnvann

Den driftsansvarlige skal ha et overvåkingsprogram for sigevann, overflatevann og grunnvann som er utformet i henhold til kravene avfallsforskriften kap. 9 vedlegg III og Miljødirektoratets veileder TA 2077/2005.

Den driftsansvarlige har ansvar for å påse at overvåkingsprogrammet er tilstrekkelig til å avdekke eventuelle uakseptable utslipp fra deponiet til omgivelsene. Overvåkingen skal kunne avdekke eventuelle sigevannlekkasjer eller endringer i deponiets vanntilførsel.

Den driftsansvarlige skal sørge for at resultatene av all overvåking vurderes av faglig instans. Dersom vurderingene viser at det er behov for tiltak for å oppnå forsvarlig utslippskvalitet er deponiet pliktig til å iverksette tiltak.

Dersom det finnes et renseanlegg skal det så langt som mulig hindres at det oppstår unormale driftsforhold. Den driftsansvarlige skal ha et eget program for å sikre at evt. unormale driftsforhold oppdages innen rimelig tid.

For sigevann og overflatevann skal det tas prøver som er representative for den gjennomsnittlige sammensetningen i perioden siden forrige prøvetaking.

Fylkesmannen har i brev av 12.12.05 godkjent et prøvetakingsprogram for sigevannsprøver basert på mnd. stikkprøver for parametre som tåler å bli fryst ned. Prøvene skal samles for et kvartal og analyseres. Stikkprøvene må kombineres med ukentlig måling av indikatorparametre og kontinuerlig måling av vannmengder.

Om nødvendig kan fylkesmannen kreve at det tas blandprøver av sigevannet i samsvar med Miljødirektoratets veileder TA-2077/2005.

Minimumskrav til prøvetakings- og analysefrekvens i deponiets driftsfase fremgår av tabellen:

Overvåkingstema	Frekvens
Sigevannsmengde	kontinuerlig
Indikatorparametre	Ukentlig
Sigevannets sammensetning	Kvartalsvis (innsamling hver mnd og nedfrysing)
Overflatevannets mengde	Kvartalsvis
Overflatevannets sammensetning	Kvartalsvis
Grunnvannsnivå	Hver sjettemåned
Grunnvannets sammensetning	Hver sjettemåned

Overvåkingsprogrammet skal verifisere avgrensningen av deponiets påvirkningsområde. Det er imidlertid bedriften som har ansvar for å påse at overvåkingsprogrammet er tilstrekkelig til å avdekke eventuelle uakseptable utslipp fra deponiet til omgivelsene.

Effekt av eventuelt lokalt renseanlegg for sigevann skal dokumenteres. Det forutsettes at bedriften utarbeider et eget program for å overvåke renseprosessen tilpasset valgt renseløsning.

Bedriften er også pliktig til å sørge for at resultat av all overvåking vurderes av faglig sakkyndig. Dersom vurderingene viser at det er behov for tiltak for å overholde kravene i denne tillatelsen, er bedriften også pliktig til så snart som praktisk mulig å utbedre forholdene.

En årlig sammenstilling og vurdering av overvåkingsresultatene skal kunne forevises forurensningsmyndigheten på forespørsel.

3.10.4 Overvåking av deponigass

Det skal gjennomføres regelmessig kontroll av gassproduksjon og gasslekkasje fra deponiets overflate tilpasset deponiets innhold av biologisk nedbrytbart avfall. Overvåkingen skal være

representativ for hver deponicelle.³ Hyppighet og metodikk skal beskrives i miljøkontrollprogrammet og minimum tilfredsstillende kravene i avfallsforskriftens vedlegg III og vilkår 3.6.

Uttak av deponigass og innhold av metan skal måles kontinuerlig. Overvåkingen av deponigassuttaket skal for øvrig tilpasses kravene til rapportering jf. vilkår 9.

Samtidig varsles det at krav om måling av deponigassens sammensetning utover innhold av metan kan komme.

4 Mellomlagring av avfall

I påvente av ekstern disponering, intern bruk eller deponering tillates det mellomlagring av inntil:

100 tonn farlig avfall

700 tonn hage/park avfall

2000 tonn trevirke

300 tonn trykkimpregnert trevirke

1500 tonn restavfall fra husholdning og næring (som kan inneholde nedbrytbart avfall) i påvente av forsendelse til forbrenningsanlegg

Forurensede masser

Øvrige utsorterte fraksjoner som skal gjenvinnes (dekk, glass, elektro osv.)

Det skal være kontroll med mengder som tas inn og ut av lager. Avfallet som ligger på lager skal disponeres så raskt som mulig og senest innen 12 mnd etter mottak. Det skal tilstrebes til enhver tid å ha minst mulig restavfall på mellomlager i påvente av forsendelse til forbrenningsanlegg.

Fraksjonene skal lagres separat og overdekkes/emballeres etter behov for å unngå nærmiljøulemper som flygeavfall, støvulemper, lukt og forurensning. Lagring av farlig avfall skal skje i samsvar med avfallsforskriften kap. 11 om farlig avfall.

Mellomlagringen skal skje slik at avfallet ikke tilføres overflatevann/overvann. I den grad det er mulig skal mellomlagring skjermes mot nedbør. Eventuell avrenning skal fanges opp av eksisterende system for sigevannsbehandling.

Hvis det oppstår forurensningsmessige ulemper av mellomlagringen, kan forurensningsmyndigheten kreve at mellomlagret avfall må fjernes umiddelbart.

Lageret skal sikres mot selvantennelse og brann.

Ytterligere krav til lagringen avhengig av avfallstyper og senere disponering som krav til hvor tett bunnen skal være, krav til overdekking eller liknende for å hindre inntrengning av nedbør må påregnes.

³ Forskriften stiller krav om at overvåkingen av *gassdannelse* må være representativ for hver seksjon av deponiet.

Krav til mellomlagring av forurensede masser (muddermasser og forurenset grunn)

Masser med ukjent innhold av forurensninger kan mellomlagres innendørs eller under tak på tett dekke i påvente av analyseresultater fra utlekkings tester, basiskarakterisering eller liknende.

Oljeholdige masser må mellomlagres innendørs eller under tak på tett dekke, og holdes atskilt fra andre forurensede masser, i påvente av behandling.

Mellomlagringstiden fra mottak til videre disponering eller behandling skal være kortest mulig.

5 Utendørs kompostering av forurensede masser

Det tillates utendørs kompostering av oljeforurensede masser (grense opp til farlig avfall) eller andre masser som lar seg behandle biologisk. Mengden må tilpasses tilgjengelig komposteringsareal og være innenfor tillatte rammer for mottak av forurensede masser. Særlig forurensede og tungt nedbrytbare masser som kan føre til økt forurensning skal ikke mottas på anlegget, med mindre dette er masser fra akutte forurensningssituasjoner. Slike masser skal mellomlagres i tette containere e.l. uten avrenning og skal leveres til annen ekstern behandling så raskt som mulig.

Prosedyre for kompostering skal være beskrevet i internkontrollsystemet til virksomheten. Det må være etablert gode kontrollrutiner for mottak av slike masser.

Så langt det lar deg gjøre skal komposteringen foregå under tak. Komposteringsanlegget skal utformes og drives slik at det dannes minst mulig sigevann. Massene skal behandles på et tett dekke. Eventuelt sigevann/avrenning skal samles opp og ledes via sandfang og oljeutskiller til renseanlegg sammen med øvrig sigevann fra avfallsanlegget.

6 Avvanningsanlegg

Det kan mottas 7000 tonn pr. år slam og liknende til avvanning. Vannet skal samles opp og ledes til renseanlegg sammen med øvrig sigevann fra avfallsanlegget.

7 Mottaks- og sorteringsanlegg

Det tillates mottak av avfall fra husholdninger og mindre næringsdrivende for sortering. Gjenvinningsstasjonen kan motta inntil **200 tonn** avfall pr. dag. Det tillates lagring av inntil **100 tonn** farlig avfall.

Prosedyrer for drift av mottaks- og sorteringsanlegget skal være beskrevet i internkontrollsystemet til virksomheten. Det må være utarbeidet planer som beskriver rutiner og tiltak under ordinær drift og avvikssituasjoner ved anlegget. Rutinene skal inngå i virksomhetens internkontrollsystem.

Forurenset avrenningsvann fra anlegget skal samles opp og behandles i sandfang og oljeutskiller med tilstrekkelig kapasitet og iht. gjeldende forskrift og ledes videre til renseanlegg.

For kommunale mottak for farlig avfall gjelder standardiserte krav, jf. avfallsforskriftens kap. 11, vedlegg 2, herunder:

Kompetanse

Den som driver mottaksordningen for farlig avfall og det personell som håndterer farlig avfall plikter å ha nødvendig kunnskap og kompetanse.

Forebygging

Den som driver mottaksordningen for farlig avfall plikter å gjennomføre nødvendige tiltak for å unngå at forurensning skal oppstå. Farlig avfall som skal oppbevares i påvente av levering/henting før behandling eller annen disponering, skal sikres slik at det farlige avfallet ikke medfører avrenning til grunn, avløpsnett eller annen resipient

Håndtering

Håndtering av farlig avfall skal foregå slik at forurensning ikke oppstår. Farlig avfall skal ikke blandes med annet avfall. Oppsamlet spill/eller vann som er forurenset med farlig avfall skal håndteres som farlig avfall.

Beredskap og varsling

Den som driver mottaksordningen skal sørge for å ha en nødvendig beredskap for å hindre, oppdage eller stanse akutt forurensning. Akutt forurensning eller fare for akutt forurensning skal varsles i samsvar med forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning.

Deklarering

Ved mottak av farlig avfall fra virksomheter skal det påses av avfallsbesitter har deklarerert det farlige avfallet. Avfallsbesitter er selv ansvarlig for at deklarasjonen er korrekt utført

Journalføring og rapportering

Det skal føres journal som omfatter alle nødvendige opplysninger om farlig avfall som mottas. Journalen skal inneholde opplysninger om mengde farlig avfall, type farlig avfall, deklarasjonsnummer, avfallets opprinnelse mv. Journalene skal være lett tilgjengelig ved kontroll. De skal oppbevares i minst 3 år.

Lagring

Farlig avfall kan oppbevares inntil 6 måneder før viderelevering. Farlig avfall skal lagres slik at det lett kan flyttes f.eks. på paller. Stoffer som ikke kan samlastes ifølge ADR, skal lagres på atskilte områder.

8 Sortering og knusing av betong

LiBiR IKS må sørge for å ha tilstrekkelig dokumentasjon på innhold av helse og miljøskadelige stoffer i betongen som tas imot.

Det er ikke tillatt å ta inn betong til behandling som er dokumentert som farlig avfall i selve betongen, i murpuss eller malingssjikt.

Armering i betongen må fjernes før deponering.

Dersom betong skal nyttiggjøres uten tillatelse fra Miljødirektoratet, må dette være vurdert ut fra Miljødirektoratets faktaark *M-14/2013 Disponering av betong*, eller i samsvar med ny forskrift om disponering av betong når denne foreligger.

Sortering og knusing av betong skal foregå på et egnet areal som ivaretar hensyn til støv, støy og avrenning. Arealet må være stort nok til å holde atskilt leveranser som skal ha ulik disponering.

Det må gjennomføres nødvendige tiltak for å redusere støv og støy til omgivelsene, f.eks. tilpasset vanning (med oppsamlingsmuligheter og gjenbruk) og fysisk skjerming.

Avrenning fra området som benyttes til sortering og knusing av betong skal være minst mulig og må ledes til sivevannssystemet.

9 Nærmiljøtiltak

9.1 Generelt

Eieren av tillatelsen skal utarbeide driftsrutiner som sikrer at nærmiljølempene som følge av anleggsdriften reduseres til et minimum.

Flygeavfall skal begrenses mest mulig, blant annet ved oppsetting av gjerde eller fangnett med tilstrekkelig høyde. Om nødvendig må LiBiR IKS sørge for opprydning i berørte områder.

Det skal utarbeides eget program for bekjempelse av skadedyr og fugleplager.

Avfallsanlegget skal skjermes mot innsyn.⁴

Lukt og støv fra deponiet/avfallsanlegget skal til enhver tid være så lav at eksisterende boligområder og offentlige områder ikke blir nevneverdig sjenert. Om nødvendig må lukt- og støv reduserende tiltak iverksettes straks.

⁴ Der hvor det er relevant av hensyn til å redusere naboers sjenanse av anlegget

9.2 Støy

Bedriftens bidrag til utendørs støy ved omkringliggende boliger, sykehus, pleieinstitusjoner, fritidsboliger, utdanningsinstitusjoner, barnehager og rekreasjonsområder skal ikke overskride følgende grenser, målt eller beregnet som frittfeltsverdi ved mest støyutsatte fasade:

Dag (kl. 07-19) $L_{pAekv12h}$	Kveld (kl. 19-23) $L_{pAekv4h}$	Natt (kl. 23-07) $L_{pAekv8h}$	Natt (kl. 23-07) L_{A1}	Søn-/helligdag (kl. 08-15.00) $L_{pAekv7h}$
55 dB(A)	50 dB(A)	45 dB(A)	60 dB(A)	50 dB(A)

Det ekvivalente lydnivået $L_{pAekvTh}$ er et mål på det gjennomsnittlige (energimidlede) nivået for varierende lyd over en bestemt tidsperiode T

Støygrensene gjelder all støy fra bedriftens ordinære virksomhet, inkludert intern transport på bedriftsområdet og lossing/lasting av avfall. Støy fra midlertidig bygg- og anleggsvirksomhet og fra ordinær persontransport av virksomhetens ansatte er likevel ikke omfattet av grensene.

10 Rapportering

Senest i årsrapport for 2017 skal LiBiR sende en vurdering av sannsynlighet for utslipp av de nye miljøgiftene i vedlegg 1 og redegjøre for eventuelle utslipp av disse. Vurderingen sendes til Fylkesmannen.

10.1 Deponiet

Data fra registrering og kontroll av mottatt avfall og overvåkingsdata som er innsamlet iht. punkt 3.10 om kontroll og overvåking skal hvert år rapporteres til forurensningsmyndigheten (jf. avfallsforskriften § 9-13). Denne egenrapporteringen skal skje innen 1. mars på den form som forurensningsmyndigheten beslutter.

Rapporteringen skal skje gjennom det elektroniske rapporteringssystemet Altinn. For rapportering av farlig avfall skal EAL-koder benyttes, for annet avfall skal NS9431 benyttes.

Når det gjelder deponigass, skal det som minimum rapporteres på:

- Total gassuttaksmengde
- Andel metan i gass (volumprosent)
- Mengde metan til fakling
- Mengde metan til varme
- Mengde metan til elektrisitet
- Driftstid på fakkell

En vurdering av rapporterte data og evt. behov for tiltak skal legges ved Altinn-skjemaet som eget vedlegg.

10.2 Overvåking av resipienter

Data som fremskaffes ved overvåking i vannforekomster, som f.eks. i vann, elver og grunnvann skal registreres i databasen Vannmiljø. Data skal leveres på Vannmiljø's importformat som finnes på <http://vannmilokoder.miljodirektoratet.no>. Her finnes også mer informasjon dataregistreringen.

10.3 Kompostering/behandling av forurenset masse

Det skal sendes **skriftlig rapport til fylkesmannen innen 1. mars** for siste kalenderår.

Forurenset masse

Rapporten skal være en årsoversikt og inneholde oversikt over:

- Mengder avfall som er kompostert/behandlet
- Mengder avfall på lager
- Hvordan massene er disponert etter behandling
- Analyseresultater for massene

10.4 Sorteringsanlegg

Det skal sendes **skriftlig rapport til fylkesmannen innen 1. mars** for siste kalenderår.

Rapporten skal være en årsoversikt som gir informasjon om:

- Registrerte avfalltyper og mengder
- Total mengde avfall på lager
- Mengde farlig avfall på lager
- Mengde utsortert og viderelevert avfall med oppgave over hvem avfallet er levert til
- Utførte kontroller av avfallsets sammensetning
- Egen vurdering av om miljøkrav er overholdt
- Eventuelle forbedringspotensialer

11 Forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot akutt forurensning

11.1 Etablering av beredskap

Bedriften skal, på bakgrunn av en risikoanalyse og de iverksatte risikoreduserende tiltakene, om nødvendig, etablere og vedlikeholde en beredskap mot akutt forurensning. Beredskapen skal være tilpasset den miljørisikoen som virksomheten til enhver tid representerer. Beredskapen mot akutt forurensning skal øves minimum en gang pr. år.

11.2 Varsling av akutt forurensning

Akutt forurensning eller fare for akutt forurensning skal varsles i henhold til gjeldende forskrift⁵. Bedriften skal også så snart som mulig underrette Fylkesmannen i slike tilfeller.

11.3 Rapportering i forhold til krav om beredskap

Bedriften skal rapportere om status for og utviklingen av beredskapen mot akutt forurensning på standardiserte skjemaer som sendes ut årlig av Miljødirektoratet/Fylkesmannen. Fylkesmannen forutsetter at bedriftene kan legge frem mer utfyllende dokumentasjon, for eksempel ved tilsyn.

12 Eierskifte

Hvis bedriften overdras til ny eier, skal melding sendes Fylkesmannen så snart som mulig og senest 1 måned etter eierskiftet.

13 Tilsyn

Bedriften plikter å la representanter for forurensningsmyndigheten eller de som denne bemyndiger, føre tilsyn med anleggene til enhver tid.

⁵ Forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning av 09.07.1992, nr. 1269

VEDLEGG 1

Liste over prioriterte stoffer, jf punkt 2.1.

Utslipp av disse komponenter er bare omfattet av tillatelsen dersom dette framgår uttrykkelig av vilkårene i pkt. 3 flg. eller de er så små at de må anses å være uten miljømessig betydning

Metaller og metallforbindelser:

	Forkortelser
Arsen og arsenforbindelser	As og As-forbindelser
Bly og blyforbindelser	Pb og Pb-forbindelser
Kadmium og kadmiumforbindelser	Cd og Cd-forbindelser
Krom og kromforbindelser	Cr og Cr-forbindelser
Kvikksølv og kvikksølvforbindelser	Hg og Hg-forbindelser

Organiske forbindelser:

Bromerte flammehemmere	Vanlige forkortelser
Penta-bromdifenyleter (difenyleter, pentabromderivat)	Penta-BDE
Okta-bromdifenyleter (defenyleter, oktabromderivat)	Okta-BDE, octa-BDE
Deka-bromdifenyleter (bis(pentabromfenyl)eter)	Deka-BDE, deca-BDE
Heksabromcyclododekan	HBCDD
Tetrabrombisfenol A (2,2',6,6'-tetrabromo-4,4'-isopropyliden difenol)	TBBPA

Klorete organiske forbindelser

1,2-Dikloreten	EDC
Klorete dioksiner og furaner	Dioksiner, PCDD/PCDF
Heksaklorbenzen	HCB
Kortkjedete klorparafiner C ₁₀ - C ₁₃ (kloralkaner C ₁₀ - C ₁₃)	SCCP
Mellomkjedete klorparafiner C ₁₄ - C ₁₇ (kloralkaner C ₁₄ - C ₁₇)	MCCP
Klorete alkylbenzener	KAB
Pentaklorfenol	PCF, PCP
Polyklorete bifenyler	PCB
Triklorbenzen	TCB
Tetrakloreten	PER
Trikloreten	TRI
Trikloran (2,4,4'-Triklor-2'-hydroksydifenyleter)	TCS
Tris(2-kloretyl)fosfat	TCEP

Enkelte tensider

Ditalg-dimetylammoniumklorid	DTDMAC
Dimetyldioktadekylammoniumklorid	DSDMAC
Di(hydrogenert talg)dimetylammoniumklorid	DHTMAC

Nitromuskforbindelser

Muskxylen	
-----------	--

Alkyfenoler og alkylfenoletoksyler

Nonylfenol og nonylfenoletoksyler	NF, NP, NFE, NPE
Oktylfenol og oktylfenoletoksyler	OF, OP, OFE, OPE
Dodecylfenol m. isomerer	DDP
2,4,6 tri-tert-butylfenol	TTB-fenol

Per- og polyfluorerte alkylforbindelser (PFAS)

Perfluoroktansulfonat (PFOS) og forbindelser som inneholder PFOS	PFOS, PFOS-relaterte forbindelser
Perfluorheksansulfonsyre (PFHxS) og forbindelser som inneholder PFHxS	PFHxS, PFHxS-relaterte forbindelser
Perfluoroktansyre Langkjedete perfluorerte karboksylsyrer C9-PFCA – C14-PFCA	PFOA PFNA, PFDA, PFUnDA, PFDoDA, PFTrDA, PFTeDA

Tinnorganiske forbindelser

Tributyltinnforbindelser	TBT
Trifenyltinnforbindelser	TFT, TPT
Dibutyltinnforbindelser	DBT
Dioktyltinnforbindelser	DOT

Polisykliske aromatiske hydrokarboner

PAH

Dietylheksylftalat (bis(2-etylheksyl)ftalat)

DEHP

Bisfenol A

BPA

Siloksaner

Dekametylsyklopentasiloksan	D5
Oktametylsyklotetrasiloksan	D4

Benzotriazolbaserte UV-filtre

2-Benzotriazol-2-yl-4,6-di-tert-butylphenol	UV-320
2,4-di-tert-butyl-6-(5-chlorobenzotriazol-2-yl)phenol	UV-327
2-(2H-benzotriazol-2-yl)-4,6-ditertpentylphenol	UV-328
2-(2H-Benzotriazol-2-yl)-4-(tert-butyl)-6-(sec-butyl)phenol	UV-350